

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Тронько Ольги Володимирівни на тему “Адміністративно-правові засади реалізації права громадян на мирні зібрання”, подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми. Протягом останніх двох десятиліть Україна перебуває в умовах активних соціальних, економічних та політичних перетворень, спрямованих на формування дієвого, якісного публічного механізму забезпечення реалізації громадянами права на мирні зібрання. Тому важливим є належне гарантування і забезпечення усіх прав і свобод людини і громадянина, особливо політичних, серед яких першорядне місце посідають ті, які сприяють самоорганізації громадян. Серед такого кола прав одним із найважливіших є право на мирні збори. Саме правовому оформленню та правовим механізмам реалізації цього права присвячено чимало міжнародних та європейських нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення політичних та громадянських прав людини, а також прецедентна практика міжнародних та європейських судів, чия юрисдикція є обов’язковою для всіх держав-учасниць конвенцій.

Незважаючи на певну кількість публікацій у цій сфері, проблема забезпечення та гарантування права на мирні зібрання в Україні і функціонування правозастосовчих механізмів реалізації цього конституційного права так і залишається всебічно недослідженою. Відсутність належного теоретичного осмислення права громадян на мирні зібрання гальмує і його практичну реалізацію, робить функціонування інституту права на мирні зібрання недостатньо ефективним і не таким результативним, яким він має бути в правовій демократичній державі. Крім того, існує ще багато правових та законодавчих прогалин у частині вирішення питання формування цього інституту.

Більше того, відсутність чіткої регламентації прав та обов’язків, з одного боку, органів влади, а з іншого – організаторів та учасників зборів,

призводить до переростання їх у погроми та масові заворушення, неадекватне застосування сили, у тому числі і зброї, а в деяких випадках такі зібрання можуть безпосередньо трансформуватися у військове протистояння ворогуючих сил, стаючи засобом насильницького повалення державної влади.

З огляду на зазначені обставини, дисертація Тронько О.В. є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному осмисленню проблеми адміністративно-правових засад реалізації права громадян на мирні зібрання.

Тема дослідження “Адміністративно-правові засади реалізації права громадян на мирні зібрання” відповідає пріоритетним напрямкам розвитку правової науки на 2011-2015 роки, затвердженим Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 24 липня 2010 р. № 1, та перспективним напрямкам кандидатських і докторських дисертацій за юридичними спеціальностями, перелік яких затверджено рішенням Президії Національної академії правових наук України від 18.10.2013 р. № 86/11.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності та особливостей адміністративно-правового регулювання права громадян на мирні зібрання в Україні, а також виробленню пропозицій щодо покращення його забезпечення. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції України, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, які визначають нормативні засади права громадян на мирні зібрання, реалізації та адміністративно-правового регулювання зазначеного права в нашій державі.

Для отримання найбільш повних результатів були вивчені адміністративно-правові, загальнотеоретичні, цивілістичні та державно-правові дослідження, результати соціологічних опитувань, узагальнення

практики правоохоронної діяльності працівників Національної поліції України, аналітичні статті, політико-правова публіцистика, довідкові видання, статистичні матеріали про діяльність органів внутрішніх справ щодо мирних масових заходів за 2014–2015 рр., а також офіційні дані з Єдиного реєстру судових рішень.

Узагальнений у роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: формально-логічний, логіко-семантичний, порівняльно-правовий, метод статистичного аналізу та інші методи пізнання процесів і явищ. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення визначених дисертантом завдань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає насамперед у тому, що робота є однією із перших спроб на узагальненому рівні, з використанням сучасних методів пізнання та урахуванням новітніх досягнень науки адміністративного права, виконати комплексне дослідження адміністративно-правового регулювання порядку проведення мирних зібрань в Україні, що дозволило обґрунтувати низку нових концептуальних положень і висновків, надати практичні рекомендації та пропозиції з досліджуваних питань.

На особливу увагу заслуговують такі положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

– визначено основні ознаки мирних зібрань, серед яких наявність великої кількості людей, організованість дій, наявність мети, обов'язкова санкціонованість і погодження відповідними органами, належне завчасне повідомлення державних органів, миролюбна спрямованість, і запропоновано їх класифікувати стосовно вимог щодо організації та проведення: на мирні зібрання просто неба та мирні зібрання в закритих

приміщеннях;

– наведено авторське визначення мирного зібрання як форми безпосередньої демократії, що проявляється в організованих та санкціонованих компетентними органами державної влади, за належним завчасним їх повідомленням, дій або явищ соціального, мирного характеру за наявності великої кількості осіб, що збираються в громадських місцях просто неба або в закритих приміщеннях, для об'єднання людей з метою вираження свого ставлення до суспільних явищ та проблем;

– запропоновано парадигму предмета мирного масового заходу політичного характеру, складовими якої є: заінтересованість усіх чи більшої кількості членів зібрання; обов'язкова суспільна значущість заходу; мета – акцентування уваги широкої аудиторії та органів публічної влади щодо порушеної проблеми задля відкритості її розгляду; відображається у вигляді протестів, висунення певних вимог, співдружності, гасел та оскаржень;

– обґрунтовано пропозиції внесення змін та доповнень до Проекту Закону України “Про гарантії свободи мирних зібрань”, зареєстрованого у Верховній Раді України від 7 грудня 2015 р. № 3587.

Крім того, автором надано комплексну характеристику практичного та науково-теоретичного значення інституту адміністративної відповідальності за порушення порядку проведення мирних зібрань. Зокрема визначено, що судова ланка часто просто не реагує на випадки невідповідного оформлення працівниками Національної поліції України адміністративних матеріалів, що, у свою чергу, призводить до неякісного судочинства, тому й виникає необхідність в узагальненні практики розгляду справ апеляційними судами відповідної ланки та усуненні виявлених недоліків.

Велику увагу приділено визначенню основних стадій адміністративно-правового регулювання порядку організації та проведення мирних зібрань, а саме:

– першою стадією реалізації конституційного права громадян на свободу мирних зібрань є подання повідомлення у письмовій формі про

проведення акції до відповідних органів публічної влади (уповноваженим особам) не пізніш як за 10 днів до наміченої дати проведення заходу;

– другою стадією є розгляд повідомлення, що оформляється протоколом засідання погоджувальної ради, що, у свою чергу, є підставою для підготовки та видання відповідного розпорядження уповноваженого органу з цього питання;

– третьою – прийняття рішення щодо можливості проведення чи заборони проведення масових мирних зібрань.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; навчальному процесі та практичній діяльності, свідченням чого є відповідні акти впровадження.

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено в десяти наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав, а також двох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення і висновки. Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, у зазначеній роботі міститься чимало спірних, неузгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. У вступі дисертації було б варто надати статистичні відомості щодо кількісних показників у сфері проведення масових мирних заходів в Україні, наприклад, дані щодо судових заборон, а саме їх кількості відповідно по областях. Також необхідно було б зробити аналіз дослідженої статистики відповідних судових заборон.

2. Не зовсім вдало здобувач визначив поняття мирного масового заходу. У самому визначенні автор говорить про проведення масових мирних заходів у громадських місцях просто неба або у закритих приміщеннях, не

надаючи в авторефераті тлумачення, чому громадські місця для проведення масових мирних зібрань мають саме таку класифікацію.

3. Дискусійним є питання щодо необхідності залучення іноземних фахівців до розробки спеціального законодавчого акта щодо врегулювання порядку проведення мирних зібрань. Такі законопроекти мають розроблятися вітчизняними фахівцями, які краще знають особливості та можливості національної правоохоронної сфери задля підтримання громадського порядку під час проведення даних заходів. Проте, водночас їхнім обов'язком має бути вивчення кращого зарубіжного досвіду у цій сфері та, по можливості, запровадження його в Україні.

4. Запропонована автором класифікація основних стадій адміністративно-правового регулювання порядку організації та проведення мирних зібрань (1) подання повідомлення про проведення заходу до відповідних органів публічної влади (уповноважених осіб); 2) розгляд повідомлення, підготовка та видача відповідного розпорядження; 3) прийняття рішення щодо можливості проведення чи заборони проведення масового заходу) є досить узагальненою та не враховує особливості діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічного порядку під час проведення мирних зібрань.

Висловлені зауваження мають характер побажань і не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Висновок

Дисертаційне дослідження “Адміністративно-правові засади реалізації права громадян на мирні зібрання” виконано на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем,

теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Тронько Ольга Володимирівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

**Перший заступник директора
інституту права та післядипломної
освіти Міністерства юстиції України,
доктор юридичних наук, доцент**

Д.В. Журавльов